

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Козак Ю.Г.
“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини»
на тему: **«Удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної
торгівлі товарами Одеського регіону»**

Виконавець:

студентка ФМЕ, гр.64

Стрельбицька Єлизавета Русланівна

/підпис/

Науковий керівник:

канд. економ. наук, доцент

Уханова Інна Олегівна

/підпис/

АНОТАЦІЯ

Стрельбицька Є.Р., «Удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою
«Міжнародні економічні відносини»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є система інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, визначаються чинники, що впливають на інфраструктурне забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону.

Проаналізовано сучасний стан географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та показники інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону. Визначено чинники та проблеми розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Запропоновано напрями удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону щодо оптимізації системи інфраструктурного забезпечення регіону в умовах зближення з ринком ЄС.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, міжнародна торгівля товарами, інфраструктурне забезпечення, фактори розвитку регіональної інфраструктури, Одеський регіон.

ANNOTATION

Strelbytska E.R., «Improvement of infrastructural support of international trade in goods of the Odessa region»
thesis for Master degree in specialty 292 «International economic relations» under the program
«International economic relations»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. The object of study is system of infrastructural support of international trade in goods of the Odessa region.

The paper deals with the theoretical aspects of the infrastructure of international trade in goods in the region, determines the factors that influence the infrastructure of international trade in goods in the region.

The current state of geographical and commodity structure of international trade in goods of Odessa region and indicators of infrastructural support of international trade in goods of Odessa region are analyzed. The factors and problems of development of infrastructure support of international trade in goods of Odessa region are determined.

The directions of improvement of the infrastructural support of the international trade in the goods of the Odessa region in relation to the optimization of the system of the infrastructural support of the region in the conditions of approaching the EU market are offered.

Keywords: foreign trade activity, international trade in goods, infrastructure support, factors of development of regional infrastructure, Odessa region.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ	7
1.1. Сутність та особливості інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами	7
1.2. Фактори впливу на інфраструктурне забезпечення міжнародної торгівлі товарами на рівні регіону	21
1.3. Методичні підходи до оцінки інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону.....	30
Висновки до розділу 1.....	
РОЗДІЛ АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ II. МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	40
2.1. Аналіз географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону	42
2.2. Аналіз показників інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону	42
2.3. Аналіз чинників та проблем розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону	48
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	69
3.1. Організаційні заходи з удосконалення інфраструктури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.....	71
3.2. Оптимізація системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону в умовах зближення з ринком ЄС.....	77
Висновки до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи. Ступінь залучення регіону до світових інтеграційних процесів та стабільне функціонування економіки регіону має тісний зв'язок з розвитком інфраструктури, адже саме вона впливає на рівень інвестиційної привабливості, виробництво, та міжнародну конкурентоспроможність. На жаль, сучасний стан та тенденції розвитку інвестиційно-інноваційних процесів як на рівні України в цілому, так і у розрізі регіонів засвідчують недостатню роль інвестицій (особливо іноземних) в інфраструктурному забезпеченні економіки, що негативно позначається на рівні конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Забезпечення та розвиток конкурентоспроможності регіону потребує створення високорозвиненої інфраструктури. Інфраструктура є вирішальним чинником розвитку регіону через забезпечення функціонування усіх секторів економіки, що зумовлює її вплив на конкурентоспроможність території в цілому. Розвинена інфраструктура створює умови для швидкої адаптації галузей економіки регіону до змін навколишнього середовища, подальших ринкових трансформацій, процесів глобалізації. Включення в сучасну систему міжнародної торгівлі товарами тощо. Виходячи з цього, потребує додаткового дослідження питання інфраструктурного розвитку, яке забезпечує міжнародну торгівлю товарами. Актуальність теми зростає через обрання країною європейського шляху розвитку, що зумовило вибір теми роботи, постановку цілей і завдань.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою є дослідження стану та перспектив розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Відповідно до поставленої мети було виокремлено наступні *завдання*:

- визначити поняття інфраструктури міжнародної торгівлі товарами регіону;

- визначити фактори розвитку та методичні підходи до аналізу та оцінки інфраструктурного забезпечення;
- проаналізувати загальні показники динаміки та стан міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- розрахувати показники розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- провести SWOT-аналіз інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- розробити організаційні заходи з удосконалення інфраструктури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону;
- запропонувати напрямки оптимізації системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону в умовах зближення з ринком ЄС.

Об'єктом дослідження є процес розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Предметом дослідження є теоретичні основи та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано такі методи дослідження, як табличний та графічний методи, порівняння і прогнозування, узагальнення та синтезу, системного аналізу, методи математичної статистики, економічного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Інформаційна база дослідження. Для написання роботи було використано такі джерела інформації як навчальні посібники, підручники, монографії, публікації у періодичних виданнях, матеріали звітності підприємств, матеріали науково-практичних конференцій, електронні ресурси. Було проаналізовано наукові праці провідних зарубіжних авторів, таких як А. Самуельсон, В. Андерсон, І. Бузько, В. Льюїс, І. Вахович, М. Жук, І. Заблодська, О. Карлова, І. Сало, Р. Нурксе, Б. Хіггінс та інших.

Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали наукових конференцій, звіти зарубіжних компаній, аналітичні та статистичні матеріали Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, а також електронні ресурси.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано статтю на тему «Стан та перспективи розвитку міжнародних транспортних перевезень Одеського регіону» // збірник студентської наукової конференції (9 квітня 2019 року) – Одеса: ОНЕУ 2019, обсягом 0,5 авт.арк. та матеріали доповіді на тему «Оптимізація системи забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС» // матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (11 квітня 2019 року) – Житомир: ЖДТУ 2019, обсягом 0,4 авт.арк.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків загальним обсягом 105 сторінок основного тексту та списку використаних джерел кількістю 82 найменувань.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті теоретичні аспекти інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону, проаналізовано сучасний стан географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та показники інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та визначено напрямки та перспективи подальшого розвитку та удосконалення інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону. За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

До системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону входять: товарні біржі, торгові дома і торговельні палати, холдингові і брокерські компанії, комерційні та емісійні банки, об'єкти транспортної інфраструктури, зокрема залізничні, автомобільні та водні шляхи, вокзали, залізничні та автобусні станції, порти, газо- та нафтопроводи, аеродроми і аеропорти, митні пункти, транспортні корпорації, що організують комерційну та інвестиційну діяльність у цій галузі. До чинників що впливають на формування інфраструктури міжнародної торгівлі товарами регіону належать географічне положення, з урахуванням виходу до річок, морів, перетину торгових напрямків, інноваційна діяльність та залучення інвестицій, розташування транспортних коридорів міжнародного значення, близькість кордонів (прикордонні регіони приймають участь у процесі перевезень), митні пункти, якість доріг (автомобільних та залізничних), аеропорти з великою пропускною здатністю. В остаточному підсумку, розвиток інфраструктурного забезпечення зовнішньої торгівлі регіону залежить від сукупності довгострокових рішень і проектів місцевих компаній, великих корпорацій, муніципальної, регіональної і державної влади. А отже, формування розвинутої інфраструктури є наслідком створення ефективної системи управління, націленої на розвиток. Території,

забезпечені розвинутою інфраструктурою, є більш інвестиційно привабливими для багатьох видів діяльності.

У Розділі 2 був проведений аналіз географічної та товарної структури міжнародної торгівлі товарами який свідчить, що Одеський регіон має сприятливі можливості для розвитку експортної діяльності але, на жаль, його експортний потенціал реалізований не повністю. Загальний обсяг експорту товарів Одеського регіону у 2018 році становив 1668,3 млн.дол. США, та зменшився на 8,0% відносно 2017 року. Імпорт товарів досяг рівня 1556,2 млн.дол. США та збільшився у порівнянні з 2017 роком на 6,2%. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами позитивне: експорт товарів перевищує імпорт на 112,2 млн.дол. США. Основу товарної структури експорту Одеського регіону становили продукти рослинного походження, жири та олії тваринного або рослинного походження, засоби транспорту, харчові продукти.

Проаналізувавши показники розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі Одеського регіону, можна стверджувати, що загалом інфраструктуру Одеської області можна класифікувати як регіон із розвинутою міжнародною інфраструктурою. Однак протягом 2014-2018 рр., ми можемо спостерігати вантажооборот зменшився на 3,9% у порівнянні з 2014 роком. З'ясовано, що валові обсяги реалізованої продукції підприємств залежать від стану та розвитку інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами регіону.

За результатами SWOT-аналізу можна зробити висновок, що Одеська область приваблива наявністю виходу до моря, а головна особливість Одеської залізниці – її приморське і прикордонне положення. Сьогодні регіон виступає одним із суб'єктів ЗЕД, тому розвиток інфраструктури є важливим, адже він забезпечує зовнішні перевезення вантажів і пасажирів, дає можливість поповнити бюджет і впливає на формування міжнародних транспортних коридорів. Таким чином, у тандемі залізниця та морські порти

утворюють потужний транзитний центр. Через нього забезпечуються зовнішні транспортно-економічні зв'язки з більш ніж 100 країнами світу.

З огляду на це, було виокремлено такі переваги Одеського регіону в даній сфері: вигідне географічне розташування; наявність усіх видів транспорту; декілька морських портів на території області; аеропорт, що модернізується; великий транзитний потенціал; лідер ринку міжнародних експедиторських послуг в Україні.

Однак в даний час внаслідок недостатнього розвитку нормативно – правової бази і низького інвестиційного потенціалу транспортно – дорожнього комплексу збільшується знос технічних засобів, погіршується їх структура, не забезпечується належна безпека руху. Розглядаючи проектну потужність та вантажообіг портів можна стверджувати, що з 18 морських торгових портів України із загальною проектною потужністю 209 млн. т. лише один, Одеський, належить до портів-хабів, тобто, до великих контейнерних портів, оснащених для швидкої перевалки вантажів в цілях зменшення стадійного часу, які задовольняють вимогам. Окрім цієї проблеми існує також проблема втрати транзитних потоків, що є великою загрозою для Одеського регіону щодо статусу міжнародного транспортного центру.

У Розділі 3 запропоновано заходи з удосконалення системи інфраструктурного забезпечення, поліпшення стану інфраструктури Одеського регіону та активізації процесу включення її у міжнародну інфраструктуру згідно з такими проектами як Транспортна стратегія до 2020 року та Стратегія соціально – економічного розвитку регіону до 2020 року.

На сьогоднішній день основними перспективними центрами розвитку інфраструктури є надпотужні морські порти Одеського узбережжя (насамперед Одеський, Чорноморський та Южний Морські торгові порти).

Ефективним способом реалізації співпраці між органами державної влади та приватним сектором є Державно-приватне партнерство (ДПП). Найбільш перспективними сферами застосування ДПП є морські та річкові порти, магістралі, трубопроводи, авто та залізничні дорожні проекти,

транспортні перевезення тощо. Тісна взаємодія місцевих регіональних органів влади та підприємницьких структур в рамках регіональних інтеграційних процесів та в руслі стратегії соціально-економічного розвитку регіону складають основу концептуальної моделі розвитку державно-приватного партнерства системі покращення інфраструктури регіону.

Можливість створення та розвитку міжнародного транспортного кластеру в Одеській області обумовлено сприятливим географічним положенням регіону та розвиненим транспортним комплексом. Саме взаємодія підприємств різних видів транспорту за умови державної підтримки та співпраці з освітніми установами може допомогти залучити великі обсяги транзитних вантажоперевезень, що в свою чергу буде сприяти розвитку регіону в цілому. Постає необхідність в подальших кроках, а саме формування тарифної політики, інформаційної забезпеченості регіону, необхідність побудови нових причалів, контейнерних терміналів, під'їзних залізничних колій, створення спільних проектів та комунікаційних програм.

А отже, розвиток та інтеграція системи інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону до пан'європейської транспортно-логістичної мережі вимагає комплексного підходу та проведення структурних реформ, спрямованих на удосконалення нормативно-правового забезпечення транзиту вантажів територією України та розвитку відповідного страхового ринку, адаптованого до міжнародного транспортного права.

Таким чином, мета роботи була досягнута за допомогою виконання окреслених завдань, був детально проаналізований стан інфраструктурного забезпечення міжнародної торгівлі товарами Одеського регіону та, спираючись на результати аналізу, були запропоновані шляхи покращення стану та напрямки удосконалення та оптимізації системи інфраструктурного забезпечення регіону. Запропоновані заходи мають економічну ефективність та перспективи подальшого впровадження на території Одеської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жамин В. Инфраструктура при социализме / В. Жамин // Вопросы экономики. – 1977. – № 2. – С. 14.
2. Rosenstein-Rodan P. Notes on the Theory of the «Big Push». – Economic Development for Latin America. – 1961 – № 4. – P. 60.
3. Hirschman, A. O. 1958. Strategy of economic development. New Haven, Conn., U.S.A.: Yale University Press.
4. Jochimsen R. 1966. Theorie der Infrastruktur, Grundlagen der marktwirtschaftlichen Entwicklung, J C B Mohr (Paul Siebeck), Tübingen.
5. Jochimsen R., Gustafsson K. 1970. Art. Infrastruktur. In: Akademie für Raumforschung und Landesplanung (Hrsg.) Handwörterbuch der Raumforschung und Raumordnung. Aufl, Gebrüder Jänecke Verlag, Hannover, pp. 1318-1335.
6. Nurske, R. 1953. Problems of capital formation in underdeveloped countries. New York: Oxford University Press.
7. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон. – М.: Машиностроение: НПО «АЛГОН», 1994. – Т. 2. – 415 с.
8. Петер А. Стренбрик. Оптимизация транспортных сетей. – М.: Транспорт, 1981. – 320 с.
9. Блинов А. Инфраструктура инвестиционного процесса – система обеспечения развития экономики России // Економіст. – 2002. – № 5. – С. 80–87
10. Соболев В.М. Макроэкономика / В.М. Соболев. – Харьков: НВФ «Студцентр», 1997. – 224 с.
11. Гейко Л.М., Сментина Н.В. Національна економіка: Навчальний посібник. – Одеса: ротапринт, 2012 р. – 141 с.
12. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: Підручник. - Львів: Новий світ. - 2009. – 82 с.

13. Єрмакова О.А., Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність регіону: навчальний посібник / О.А. Єрмакова, Ю.Г. Козак – Одеса, 2013. – 187-188 с.
14. Прокопенко О.В., Школа В.Ю., Дегтяренко О.О., Махнула С.М. Інфраструктура товарного ринку. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури. 2007 – 33 с.
15. Пшонка О. Г. Роль Торгово-промислових палат в системі міжнародної економіки / О. Г. Пшонка // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сборник научных трудов. – Донецк: Дон НУ, 2001. – С. 205 – 207.
16. Кнут А. Стимулювання ПІІ в Україну: План для перезавантаження [Електронний ресурс] / А. Кнут, Р.Джуччі, Г.Чухай. - Берлін/Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua/>.
17. Змієнко М.О., Тульчинська С.О. Сутність венчурного інвестування як організаційної форми інвестиційної діяльності. URL: http://business-inform.net/pdf/2011/3_0/42_44.pdf.
18. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40-IV, зі змін. та доп.
19. Щукін Б. М Аналіз інвестиційних проектів: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 2002. — 128 с.: іл. — Бібліогр.: - 73 с.
20. Чернадчук В.Д. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011– 43 с.
21. Економічна історія: Навчальний посібник / Юхименко П. І. – К.: Вікар, 2004. – 341 с.
22. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики: пер. с англ. / Д. Норт; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 180 с.

23. Юсупов К. Н. Региональная экономика: Учебное пособие / К. Н. Юсупов, А. Р. Таймасов, А. В. Янгиров та ін. – М.: КНОРУС, 2006. – 232 с.
24. R. Barro. “Government Spending in a Simple Model of Endogenous Growth.” *Journal of Political Economy*. – 1990. – Vol. 98, No 5. – P. 102.
25. Mayer J. Export Dynamism and market Access. World Institute for development Economics Research Discussion Paper 2003, No 2003/42.
26. Гаврилов, А. И. Региональная экономика и управление: Учеб. Пособие для вузов / А. И. Гаврилова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 239 с.
27. Чиж І. С. Україна: шлях до інформаційного суспільства. — К., 2004. — 287 с.
28. Конкурентоспроможність територій: практ. посіб. / А. Ткачук, В. Толкованов, С. Марковський, [та ін.]. – К.: Легальний статус, 2011. – 252 с.
29. Формирование и реализация инновационного потенциала в условиях устойчивого развития промышленного региона. Монография. Д. В. Солоха та ін. – Донецк: СПД Куприянов В. С., 2010. – 612 с.
30. Самофалова Е. Государственное регулирование национальной экономики: Учеб. пособие / Е. Самофалова, Э. Кузьбожев, Ю. Вертакова; под. ред. д-ра экон. наук, проф. Э. Кузьбожева. – 2-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2006. – 272 с.
31. Калінеску Т. В. Формування механізму податкової самодостатності регіону / Т. В. Калінеску, Г. С. Ліхоносова // Податкове регулювання в умовах депресивних регіонів: монографія / [Колектив авторів], [За наук. ред. Т. В. Калінеску]. — Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. — С. 195–202.
32. Сотниченко Л. Л. Визначення ролі та значення транспортної інфраструктури в забезпеченні конкурентоспроможності регіону / Л. Л. Сотниченко // Механізми підвищення ефективності управління функціонування регіональної економіки [Текст]: зб. наук. пр. ДонДУУ. Серія: Економіка. Вип. 269. Т XIV. – Д.: ДонДУУ, 2013. – С. 83 – 92.

33. Федоров В., Федоров С. Оценка влияния состояния дорог на развитие региона [The estimation of influence of road condition on region development] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vestnik.pstu.ru_engine/get_file.php
34. Козлов В. С. Діагностика і оцінка сегментів транспортного потенціалу регіону / В. С. Козлов // Економіка розвитку – 2013 - № 4 (68) – С. 27-32
35. Сафронов Э. А. Транспортные системы городов и регионов: Учебное пособие / Э. А. Сафронов. – М.: Издательство АСВ, 2005. – 272 с.
36. Міжнародні транспортні коридори [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_транспортні_коридори
37. Концепція Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011- 2015 роки (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2010 р. № 1838-р). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1838-2010-%D1%80>.
38. Головне управління статистики в Одеській області: офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
39. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля товарами та послугами в Одеській області у 2018 році». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
40. Одеська область [Електронний ресурс] // Паспорт області. - Режим доступу до ресурсу: <http://region.odessa.gov.ua>
41. Інформація про Українські залізниці [Електронний ресурс] / Залізничний транспорт // Міністерство інфраструктури України. Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zalznici.html>
42. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області на період до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://oda.odessa.gov.ua/odeska_oblast_ta_oda/sotsialno-ekonomichni_ta_kulturni_rozvytok/strategiia_ekonomichnoho_ta_sotsialnoho_rozvytku_oblasti_do_2020_roku.html

43. Мережа доріг [Електронний ресурс] // Служба автомобільних доріг в Одеської області – Режим доступу до ресурсу: <http://odessavtodor.com/setka-dorog>.
44. Про Одещину [Електронний ресурс] // Одеська обласна державна адміністрація – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>
45. Адміністрація Морських Портів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspa.gov.ua/>
46. Порти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ports.com.ua/>
47. Положення про транспортний кластер» – Одеська Обласна Рада, 26 серпня 2011 року № 212-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=34642&id=119>
48. «Щодо перспектив створення морських кластерів в Одеській області» - Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/987>
49. Нафтогаз «Хронологія історичного розвитку» [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://utg.ua/utg/about-company/history/xronologiya-storichnogo-rozvitku.html>
50. Програма соціально-економічного розвитку Одеської області на 2019 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5c27570a448a1.pdf>
51. Ніценко В. С. Проблеми сталого розвитку Одеського регіону / В. С. Ніценко, В. В. Попович // БізнесІнформ. - 2013. - № 7. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/177/1/Kovalev%2C%20Karpov%2C%20Smentyna.pdf>
52. Карась О. О. Застосування SWOT-аналізу при дослідженні ринку транспортних послуг / О. О. Карась, Р. С. Бугаєвський // Збірник наукових

праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер. : Економіка і управління. - 2013. - Вип. 23-24. - С. 30-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpdetut_eiu_2013_23-24_7

53. Концепція розвитку транспортно-дорожнього комплексу України на середньостроковий період та до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mtu.gov.ua>

54. Ігнатенко Є. В Територіальна організація та сучасний стан портового господарства України / Є.В. Ігнатенко // Геополітика и екогеодинамика регионів: науч. жур. – Симферополь: КНЦ, 2014. – Вип. 2, Т. 10. – С. 555

55. Захонь – Чоп (Тиса) – пункт пропуску автомобільного сообщения [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukr-customs.com/entrypoints/zakhon-chop-tisa>.

56. Аналітичний звіт за результатами другої хвилі опитування українських експортерів та імпортерів «Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу 2016/2017 рр.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Projects/Projects_2014/Trade_Facilitation_dialogue/Survey/Trade_facilitation_in_Ukraine_2016_2017_report.pdf

57. Цифровізація транспорту та розвиток цифрової інфраструктури є пріоритетними напрямками співробітництва з китайським бізнесом. Сайт міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/29881.html>

58. Міністерство інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/>

59. Парламент ратифікував фінансову угоду між Україною і ЄІБ на модернізацію Укрзалізниці. Сайт міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/30225.html>

60. Міністр інфраструктури України Володимир Омелян провів зустріч із Міністром транспорту та комунікацій Держави Катар Д. Аль

Сулейті. Сайт міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/30035.html>

61. Міністерство інфраструктури України і Hyperloop Transportation Technologies підписали Меморандум про взаєморозуміння і співробітництво. Сайт міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/29901.html>

62. Сучасний аеропорт в Одесі - безумовний пріоритет Уряду і місцевої влади. Сайт міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/29782.html>

63. Транспортна стратегія України до 2020 року / Режим доступу: <http://mtu.gov.ua/content/strategiya-2015.html>

64. Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/32-VII.pdf>

65. Офіційний сайт «Укрзалізниці» - www.uz.gov.ua

66. Співробітництво Україна – ЄС у сфері транспорту / Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>

67. ТРАСЕКА (Транспортный коридор Европа - Кавказ - Азия) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mfa.am/ru/international-organisations/TRASECA/>

68. Закон України «Про державно-приватне партнерство» перша редакція — Прийняття від 01.07.2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20120704>

69. Державно-приватне партнерство. Сайт Міністерства інфраструктури України. Електронний ресурс. Режим доступу. <https://mtu.gov.ua>

70. Проект концесії залізнично-поромного комплексу ДП «Морський торговельний порт "Чорноморськ"». Сайт Міністерства інфраструктури України. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://mtu.gov.ua/content/proekt-koncesii-zalznichnoporomnogo-kompleksu-dp-morskiy-torgovelniy-port-chornomorsk.html>

71. Концепція створення кластерів в Україні. Про схвалення Концепції створення кластерів в Україні. Проект Кабінету Міністрів України. [Текст] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 43. – Ст. 1726.

72. Шевченко М. Концепция морских кластеров // Порты Украины. – 2006. – №6. – С. 55-56

73. Соколенко С.И. Промышленная и территориальная кластеризация как средство реструктуризации // Безопасность Евразии. – 2002. – № 1. – С. 433-445

74. Єрмакова О.А. Перспективи створення транскордонного морського кластера в Чорноморському регіоні / О.А. Єрмакова // Економіка промисловості. - 2008. - № 4. – с.6

75. Офіційний сайт МТП Южний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.port-yuzhny.com.ua>

76. Офіційний сайт МТП Гданськ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portgdansk.pl>

77. Офіційний сайт МТП Владивосток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vmtp.ru>

78. Офіційний сайт МТП Констанца [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.portofconstantza.com>

79. Уханова І.О. Інноваційні структури як чинник активізації зовнішньоекономічної діяльності в посткризовий період / І.О. Уханова // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – 2011. - № 7 (15). – С. 81-88

80. Уханова І.О. Роль морських портів в системі обслуговування міжнародних перевезень вантажів морським транспортом / І.О. Уханова // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – 2015. – спецвипуск № 1. – С. 177-188

81. Уханова І.О. Проблеми розбудови інноваційної інфраструктури України / Уханова І.О. - Науковий журнал «ЕКОНОМІКА: реалії часу». – 2015 - № 4 (20). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No2/35-40.pdf>.

82. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: монографія / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 240 с.